

ВИЩА ШКОЛА

УДК 378.14

БАНІТ Юрій

здобувач кафедри педагогіки та психології ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
проспект Перемоги, 54/1, каб. 306, м. Київ, Україна, 03057
E-mail: Banit_Y@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Анотація. У статті висвітлено теоретичні аспекти формування підприємницької компетентності студентів – майбутніх економістів засобами інноваційних дидактичних технологій у процесі практико-орієнтованого навчання, проаналізовано соціально-психологічні складові цього феномена з точки зору представників австрійської економічної школи. Представлено порівняльні аспекти професійної компетентності й підприємницької компетентності майбутніх економістів. Проаналізовано етапи формування підприємницької компетентності за «моделлю Міллера» з урахуванням чинників успішності навчання у моделі Ділтса-Епстайна.

Представлено погляди автора щодо дидактичних завдань педагогіки підприємництва. Наведено матрицю технологій навчання за етапами і дидактичними завданнями формування компонентів підприємницької компетентності: формування у студента позитивного ставлення до підприємницької діяльності; вплив на розвиток особистісних рис, значимих для підприємницької діяльності; забезпечення когнітивного компонента підприємницької реалізації майбутнього фахівця; реалізація операційно-діяльнісного аспекта підприємницької компетентності.

Акцентовано значимість підприємницької компетентності для персоналізованого розвитку особистості випускника з урахуванням його здібностей у навчанні протягом усього життя.

Подано структурні компоненти підприємницької компетентності: когнітивний; організаційно-функціональний; особистісно-характеристичний; соціально-діяльнісний. Висвітлено чинники забезпечення ефективності підприємницького навчання, за допомогою елементів «моделі динамічного навчання Ділтса-Епстайна». Розкрито логічні рівні (НЛП Бейтсона), через які реалізується ефективне динамічне навчання. Обґрунтовано аксіологічний компонент підприємницької компетентності.

© Баніт Ю., 2019

Зроблено висновок про те, що в контексті практико-орієнтованого підприємницького навчання необхідно обирати дидактичні технології які б могли сприяти становленню «професійної свободи» суб'єктів щодо цілепокладання, способів, засобів і результатів фахової підготовки; розвитку професійної мотивації та рефлексії, дидактичної суб'єктності майбутнього фахівця.

Ключові слова: підприємницька компетентність; технології навчання; практико-орієнтоване навчання; студенти; педагогіка підприємництва; підприємницьке навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Формування підприємницької компетентності є необхідним компонентом фахової підготовки майбутніх економістів у сучасній неперервній освіті. Як суспільно-економічний феномен підприємницька компетентність різних рівнів прояву має бути інтегративним результатом будь-якого навчання [1]. Однак, суб'єктно-діяльна й аксіологічна природа цієї якості випускника закладу вищої освіти зумовлює нагальні потреби пошуку специфічних методів і дидактичних технологій задля конкордації вимог ринку праці та особистісно-економічних рис майбутнього фахівця уже на етапі практико-орієнтованого навчання. Адже дедалі більшої актуальності набуває проблема реалізації соціального замовлення на розвиток самобутньої, активної особистості й індивідуальності випускника закладу освіти [2]. Саме тому дослідження інноваційних методичних засад формування підприємницької компетентності студентів є актуальним у сучасних освітніх умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Дослідженням дидактичних завдань розвитку особистісних якостей, які складають систему компонентів підприємницької компетентності, присвячено праці багатьох учених кінця 90-х – початку 2000-х років. Зокрема, актуальними для нашої статті є дослідження таких аспектів підприємництва: підприємництво в системі суспільно-економічних відносин (З. Варналій, М. Вачевський, М. Лапуста, Г. Осовська, О. Старцев, Р. Кантільон, Й. Шумпетер, Д. Маклілланд та ін.); специфіка особистості підприємця (М. Ажнюк, О. Алексеева, А. Бояринцева, А. Губенко, В. Кириленко, Т. Конюхова, Т. Кулаковський, Н. Масюк, Л. Мітіна, С. Роцин, Т. Светенко, В. Чечко, Д. Шакирова та ін.); навчання підприємливості учнів у середній освіті (О. Грохольська, О. Єгоршина, Г. Назаренко, В. Орлов, О. Проценко, А. Прутченков, Б. Райзберг, С. Чернер та ін.); формування професійної та підприємницької

компетентності майбутніх економістів (А. Гейлик, Г. Ковальчук, А. Кудінова, С. Ластовець, Г. Матукова, Ю. Рубін, М. Стрельников, М. Ткаченко, Т. Фурман, А. Чернявський та ін.).

Такий розгалужений спектр досліджень щодо розвитку особистісних рис та якостей підприємницького змісту свідчить про актуальність і значимість вказаних завдань для суспільно-економічного і громадянського розвитку як окремих спільнот, так і цілих країн. Проте, незважаючи на значну кількість досліджень і публікацій щодо розвитку підприємницької освіти, недостатньо висвітленими залишаються особистісні чинники і технології формування й реалізації підприємницької компетентності студентів у процесі фахової підготовки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) – висвітлити теоретичні засади інноваційних технологій практико-орієнтованого навчання для формування підприємницької компетентності студентів-майбутніх економістів у закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основною рисою успішних підприємців, якою б не була їх особиста мотивація – гроші, влада, допитливість, прагнення до слави й визнання – на думку П. Друкера (2007), є прагнення створювати щось корисне, а сама сутність підприємництва полягає у визначенні його основного інструмента – інноваційної діяльності для створення економічних ресурсів. Підприємницька діяльність виникла первинно в економічній сфері, однак, у сучасних умовах вона присутня в усіх видах соціальної діяльності [3].

За твердженням прихильників австрійської економічної школи, підприємці є головною рушійною силою соціального процесу [4, с. 19]. Підприємництво, в строгому значенні, по суті полягає у відкритті й сприйнятті (*prehendo*) можливостей досягнення цілей або отримання вигоди, чи у реалізації дій для використання цих можливостей у нашому оточенні [4, с. 26].

Підприємницька компетентність являє собою систему характеристик (рис, якостей, умінь, навичок) суб'єкта навчання – майбутнього фахівця, що визначає його здатність ефективно й ініціативно діяти у професійній діяльності, виражати й само реалізувати свої професійні й життєві економічні цілі, створюючи корисність для інших економічних суб'єктів (Г. Ковальчук, 2019). Відмінною ознакою діяльності підприємницького характеру є розуміння цілісності й завершеності, циклічності своєї роботи – від самого початку - винаходження ресурсів для справи – до отримання ефективного економічного результату.

З такої специфіки підприємливості випливають дидактичні завдання педагогіки підприємництва:

- виявлення індивідуального потенціалу студента до економічної продуктивності;
- розвиток рефлексивних умінь, комунікативності й колаборативності для роботи в соціально-економічних проектах;
- розуміння балансу емпатії та економічного егоїзму;
- формування позитивного ставлення до підприємницької діяльності загалом, здатності діяти й мотивувати інших в умовах невизначеності економічного результату;
- становлення бачення економічної діяльності як горизонтально-інтегрованої локальної системи взаємодії економічних суб'єктів.

Названі дидактичні завдання включають в себе і прикладні, діяльнісні аспекти, і суб'єктні, особистісні аспекти, які є нерозривними між собою, адже особистісні риси проявляються в діяльності, у специфічній підприємницькій поведінці, яка, у свою чергу, детермінується соціально-економічними умовами цієї діяльності. Отже, перед педагогами гуманітарних і фахових економічних дисциплін у закладі вищої освіти постають складні завдання вибору та узгодження високих технологій навчання, які спрямовані на формування підприємницької компетентності, що має переважно особистісно-аксіологічний аспект і не має критеріально-вираженого результату. При цьому зміст освіти усе більше базується на смислотвірних, гуманістичних і творчих компонентах життя, втілюється в реальність ідея відомого публіциста Д. Ліхачова, що ХХІ століття повинно стати епохою гуманітарного мислення, або його не буде зовсім [5, с. 3].

Оскільки в процесі фахової підготовки майбутніх економістів ідеться про дидактичні технології впливу на тонкі грані психічного сприйняття економічного феномену підприємливості, вважаємо доцільним звернутися до моделі - «піраміда Міллера» (Miller G.E., 1990. Based on work by Miller G.E. The Assessment of Clinical Skills/Competence/Performance : Acad. Med. 1990: 65(9): 63-67. Adapted by Drs. R. Mehay & R. Burns. UK (Jan 2009)), у якій представлено узагальнені етапи формування професійної компетентності [6, с. 85-86]:

- ознайомлення через прослуховування;
- формування ставлення;
- накопичення фактів («знати "про"»);
- інтеграція розрізненої інформації («знати "як"»);
- демонстрація способів діяльності (імітація);
- уміння діяти продуктивно (практика).

Професійна компетентність тут розглядається як «комплекс професійних та особистісних якостей фахівця, інтегративний показник ступеня оволодіння професійними знаннями, вміннями, навичками, поєднання професійного досвіду та особистісних компетентностей

(креативності, готовності до саморозвитку, самовдосконалення), що дозволяє вирішувати проблемні виробничі задачі на високому професійному рівні» (С. Горобець) [6, с. 85].

У згадуваній моделі Міллера засадничими етапами вказано «ознайомлення через прослуховування» та «формування ставлення», які є визначальними чинниками подальшого ефективного формування професійної компетентності майбутнього економіста. Зазначимо, що результат цього процесу може бути досягнутий у кількох взаємопов'язаних площинах, які відображають основні компоненти підприємницької компетентності, а саме: *когнітивний; організаційно-функціональний; особистісно-характеристичний; соціально-діяльнісний.*

Загалом, підприємницька компетентність об'єднує сукупність якостей фахівця, систему навичок, знань, певної моделі поведінки, володіння якими допомагає вирішувати певні бізнес-завдання і досягати успішних результатів діяльності [7]. Підприємливість також визначають як набір специфічних ознак, що є синтезом особистісних рис, умінь і знань, які складають цілісність феномену підприємливості – особистісно-інтегративного утворення, яке визначає поведінку суб'єкта в системі ділових та соціально-ціннісних відносин (К. Лахтікова, 2017).

Попри те, що підприємницький складник в сучасних умовах присутній в усіх видах економічної діяльності, зайнятість цим видом активності не достатньо поширена в економічному середовищі та спостерігаються низькі рівні зайнятості приватною підприємницькою діяльністю серед випускників закладів вищої освіти за даними європейської статистики (ресурс POL-ON) – всього понад 14%. В Україні відсутня якісна інформація про зайнятість випускників. За даними Державної служби статистики України на 2018 р. рівень зайнятості серед осіб у віці 25-29 років становить 71,1%, серед осіб віком 15-24 роки – лише 27,9%. Низький рівень загальної зайнятості обумовлений тим, що молодь у такому віці не має стійких конкурентних переваг на ринку праці. Основними характеристиками сучасного випускника закладу вищої освіти є амбіційність, ініціативність, активність, цілеспрямованість та невизначеність. Значною проблемою всіх випускників, незалежно від рівня їхньої теоретичної підготовки, підприємства вважають відірваність знань від практики, непідготовленість до роботи в реальному бізнесі й нерозуміння того, як цей бізнес працює [9].

З урахуванням великої вагомості особистісного чинника у підприємницькій самореалізації, на нашу думку, навчити підприємливості доволі складно. Так само складно, як, за твердженням представників австрійської економічної школи, з допомогою математичних методів отримати знання про сутність (*das Wesen*), значимість (*Verstehen*, або

розуміння) економічних явищ (таких, наприклад, як цінність, підприємницький прибуток, розподіл праці та інші), що є процесом, у якому представлені неодночасні величини, які діють в генетико-причинних послідовностях [4, с. 17-27]. У відповідності з суб'єктивістичним підходом австрійської економічної школи недоцільними є неокласичні аксіоматичні критерії раціональності, а об'єкти дослідження науки – це просто ідеї людей про те, що вони роблять і до чого прагнуть [4, с. 18]. Директивні технології освіти й науки не дозволяють виразити і передати спостерігачу (студенту) суб'єктивність історичного періоду і підприємницької творчості. Але створити у процесі фахової підготовки студентів – майбутніх економістів психолого-педагогічні та організаційні умови для зміни ставлення й економічної мотивації, розвитку системи цінностей у цьому напрямку – цілком можливо. Виховання підприємливості може бути визначено як процес і результат об'єктивації механізмів економічної освіти в контексті процесу економічної соціалізації особистості, формування Я-концепції як чинника професіоналізації потенційного підприємця (А. Бояринцева, В. Орлов) [2]. На думку В. Орлова, підприємницька діяльність представляє собою радше не професію, а певний спосіб життя. Тому становлення потенційного підприємця може бути розглянуто і з точки зору набуття професійних економічних знань, умінь і навичок, і з позиції становлення «економічної суб'єктності», вибору особистістю індивідуального життєвого шляху, залучення до професійного етосу певної спільноти і наявності відповідних мотиваційно-сміслових утворень, включених у суб'єктивну модель економічного успіху [2, с. 5]. Таким чином, у виборі технологій для навчання підприємливості педагог повинен керуватися принаймні такими основними завданнями: формувати у студента позитивне ставлення до підприємницької діяльності; впливати на розвиток особистісних рис, значимих для підприємницької діяльності; забезпечувати когнітивний компонент підприємницької реалізації майбутнього фахівця; реалізувати операційно-діяльнісний аспект підприємницької компетентності випускника.

Як вказують фахівці Південно-східного центру навчання підприємливості [10], на даний час не існує однозначних підходів до розуміння моделі формування підприємницької компетентності, у кожному європейському регіоні це завдання вирішується на основі місцевих освітніх традицій. На основі узагальнення практик навчання підприємливості ми пропонуємо матрицю, що містить сновні різновиди навчальних технологій для реалізації вказаних завдань (таблиця 1).

Таблиця 1.

Матриця дидактичних технологій для формування підприємницької компетентності

Дидактичні завдання	Технології інструктивного навчання (традиційні)	Технології конструктивного навчання (інноваційного)
Формувати у студента позитивне ставлення до підприємницької діяльності	Ситуативне навчання [2; 6]. Розповіді про бізнес [2; 6; 11].	Контекстне навчання [2; 6]. Мультимедіа-проекти з цифровими навчальними наративами [6; 12].
Впливати на розвиток особистісних рис, значимих для підприємницької діяльності	Ситуативне навчання [2; 6; 11].	Форсайт-навчання, Agile-методи [6]. Підприємницьке самопроектування [12].
Забезпечувати когнітивний компонент підприємницької реалізації майбутнього фахівця	Традиційне лекційно-семінарське навчання із практико-орієнтованим компонентом.	Економічне проектування [2; 6; 7]. Мультимедіа-проекти з цифровими навчальними наративами [12].
Реалізувати операційно-діяльнісний аспект підприємницької компетентності випускника	Практико-орієнтоване навчання [2; 6; 11].	Імітаційно-рольове навчання [2; 6; 7]. Мультимедіа-проекти з цифровими навчальними наративами [12].

Для забезпечення ефективності підприємницького навчання, на нашу думку доцільно скористатися елементами моделі ТОТВ («модель динамічного навчання Ділтса-Епстайна») [11]. Дослідники вважають, що ефективна поведінка формується за наявності фіксованої мети, чуттєвого підтвердження її досягнення і множини різних способів її досягнення, які апробуються ситуативно під впливом зовнішніх стимулів та умов середовища. Поведінка без певної внутрішньої карти або стратегії являє собою рефлексивні реакції, звички або ритуали. За наявності особистісної стратегії, *на рівні здібностей* ми можемо вибирати, змінювати й адаптувати групи поведінкових проявів у сторону широкого набору

зовнішніх ситуацій. *На рівні переконань і цінностей* – ми можемо схвалювати, припиняти чи узагальнювати специфічну задумку або план, а всю систему переконань і цінностей особистість інтегрує у відчуття «самості». З кожним наступним рівнем розвитку відбувається усе більше абстрагування від сенсорних переживань і більш різноманітні прояви поведінки і відчуттів людини. Таким чином навчання проходить через такі логічні рівні (НЛП Бейтсона) [11]:

А) Хто «Я» – особистість, місія. (Хто?)

Б) Моя система переконань – цінності, значення. Мотивація. (Для чого?)

В) Мої здібності – стратегії, стани. Карти, плани. (Як?)

Г) Що я роблю – особливі види поведінки. Дії, реакції. (Що?)

Д) Моє середовище – зовнішні стимули. Зв'язки і можливості. (Де? Коли?)

Врахування вищевказаних елементів «моделі динамічного навчання Ділтса-Епстайна» в контексті практико-орієнтованого підприємницького навчання може сприяти становленню «професійної свободи» суб'єктів щодо цілепокладання, способів, засобів і результатів фахової підготовки; розвитку професійної мотивації та рефлексії, дидактичної суб'єктності майбутнього фахівця.

Ефективними технологіями навчання для вирішення вказаних дидактичних завдань є різноманітні форми і методи експериментально-ситуативного та інтерактивного навчання (дослідництво, квести, дидактичні ігри, симуляції, кейси тощо). Поряд з цим, необхідно дедалі більше використовувати «гнучкі» методи (форсайт-навчання, Agile-методи, підприємницьке само проектування), за допомогою яких формується активне ставлення до професійного поступу і студент сам стає суб'єктом свого фахового становлення уже в процесі навчання.

Висновки з даного дослідження. Отже, на основі аналізу компонентів і чинників формування підприємницької компетентності студентів – майбутніх економістів у процесі фахової підготовки ми дійшли висновку, що інноваційні технології навчання підприємливості в сучасних умовах повинні враховувати теоретичні засади гуманістичного навчання, орієнтуватись на дидактичні завдання педагогіки підприємництва: виявлення індивідуального потенціалу студента до економічної продуктивності; розвиток рефлексивних умінь, комунікативності й колаборативності для роботи в соціально-економічних проектах; розуміння балансу емпатії та економічного егоїзму; формування позитивного ставлення до підприємницької діяльності загалом, здатності діяти й мотивувати інших в умовах невизначеності економічного результату;

бачення економічної діяльності як горизонтально-інтегрованої локальної системи взаємодії економічних суб'єктів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку: добір та обґрунтування дидактичних технологій для реалізації завдань педагогіки підприємництва, проведення тренінгів інтерактивності для майбутніх фахівців підприємницького спрямування, розвиток навичок само проектування, використання форсайт-методів для розроблення індивідуальних траєкторій навчання у фаховій підготовці студентів - майбутніх економістів підготовка та видання навчально-методичних посібників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. COUNCIL RECOMMENDATION of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01).
2. Орлов В. Б. Воспитание предприимчивости у учащейся молодежи: теория и практика : дисс. на соискание науч. степени д-ра пед. наук, спец. 13.00.01 «общая педагогика, история педагогики и образования» / В. Б. Орлов. – Тюмень, 2007. – 407 с.
3. Друкер П. Ф. Бизнес и инновации: [пер. с англ.]. – М. : Вильямс, 2007. – 432 с.
4. Уэрта де Сото Х. Австрийская экономическая школа : рынок и предпринимательское творчество : [пер. с англ. Б. С. Пинскера под ред. А. В. Куряева]. – Челябинск : Социум, 2009. – viii + 202 с.
5. Лихолетов В. В. Теория и технологии интенсификации творчества в профессиональном образовании : автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра пед. наук, спец. 13.00.08 «теория и методика профессионального образования» / В. В. Лихолетов. – Екатеринбург, 2002. – 38 с.
6. Ковальчук Г. О. Технології навчання економічних дисциплін в системі неперервної освіти (теоретико-методичний аспект) : монографія. – К.: КНЕУ, 2014. – 511 с.
7. Ковальчук Г. О., Мельничук В. Г., Огнев'юк В. О. Економіка : підручник. – К.: Навчальна книга, 2003. – 352 с.
8. POL-ON. Режим доступу: www.nauka.gov.pl – Міністерстві науки і вищої освіти Республіки Польща
9. Проблеми працевлаштування молоді та шляхи їх вирішення. Режим доступу: <https://drohobych-rada.gov.ua/problemy-pratsevlashtuvannya-molodi-ta-shlyahy-yih-vyrishennya/>
10. Обучение предприимчивости как ключевой компетенции. Уровень 2 ISCED. [авторы: Эфка Хедер, и др.]. – Юго-Восточноевропейский центр обучения предприимчивости. – Загреб, Хорватия, 2011. – 84 с.

11. Дилтс Р. Б., Эпстайн Т. А. Динамическое обучение : [пер. с англ. А. А. Рунихина]. – Воронеж : НПО «МОДЭК», 2001. – 416 с.
12. Ковальчук Г. О., Баніт Ю. С. Використання цифрових навчальних наративів для формування адаптивної компетентності студентів – майбутніх економістів // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – №2. – С.152-169.

Стаття надійшла до редакції 27.06.2019.

БАНИТ Юрий

соискатель кафедры педагогики и психологии Киевского национального экономического университета имени Вадима Гетьмана
проспект Победы, 54/1, каб. 306, г. Киев, Украина, 03057

E-mail: Banit_Y@ukr.net

**ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ФОРМИРОВАНИЯ
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СТУДЕНТОВ – БУДУЩИХ
ЭКОНОМИСТОВ.**

Резюме. В статье освещены теоретические аспекты формирования предпринимательской компетентности студентов – будущих экономистов средствами инновационных дидактических технологий в процессе практико-ориентированного обучения, проанализированы социально-психологические составляющие этого феномена с точки зрения представителей австрийской экономической школы.

Представлены сравнительные аспекты профессиональной компетентности и предпринимательской компетентности будущих экономистов. Проанализированы этапы формирования предпринимательской компетентности с учетом «модели Миллера» и факторов успешности обучения в модели Дилтса-Эпстайна.

Изложены взгляды автора относительно дидактических задач педагогики предпринимательства. Приведена матрица технологий обучения по этапам и дидактическими задачами формирования компонентов предпринимательской компетентности. Акцентируется значимость предпринимательской компетентности для персонализированного развития личности выпускника с учетом его способностей для обучения в течение всей жизни.

Представлены структурные компоненты предпринимательской компетентности: когнитивный; организационно-функциональный; личностно-характеристический; социально-деятельностный. Освещены факторы обеспечения эффективности предпринимательского обучения, с помощью элементов «модели динамического обучения Дилтса-Эпстайна». Раскрыты логические уровни (НЛП Бэйтсона), через которые реализуется

эффективное динамическое обучение. Обоснован аксиологический компонент предпринимательской компетентности.

Сделан вывод о том, что в контексте практико-ориентированного предпринимательского обучения необходимо выбирать дидактические технологии, которые могли бы способствовать становлению «профессиональной свободы» субъектов в аспектах целеполагания, способов, средств и результатов профессиональной подготовки; развития профессиональной мотивации и рефлексии, дидактической субъектности будущего специалиста.

Ключевые слова: предпринимательская компетентность; технологи обучения; практико-ориентированное обучение; студенты; педагогіка підприємництва; предпринимательское обучение.

BANIT Yury S.,

aspirant Pedagogic and Psychology Department Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Peremogy Ave, 54/1, of. 306, Kiev, Ukraine

E-mail: Banit_Y@ukr.net

INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR THE FORMATION OF ENTREPRENEURSHIP COMPETENCE IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF STUDENTS - FUTURE ECONOMISTS

Summary. The article solves the theoretical aspects of forming entrepreneurial competence of students by means of didactic technologies in the process of practice-oriented learning. Are presented on didactic tasks of pedagogy of entrepreneurship. It is concluded that in the context of practice-oriented entrepreneurial training it is necessary to choose didactic technologies that could contribute to the establishment of "professional freedom" of subjects in the goal setting, methods, means and results of professional training; development of professional motivation and reflection, didactic subjectivity of the future specialist.

Abstract. Introduction. The article solves the theoretical aspects of forming entrepreneurial competence of students - future economists by means of innovative didactic technologies in the process of practice-oriented learning, analyzes the social and psychological components of this phenomenon from the point of view of the representatives of the Austrian School of Economics.

Analysis of publications. The theoretical fundamentals of entrepreneurial education were contributed by Z. Varnalii, M. Vachevsky, M. Lapusta, G. Osovskaya, O. Startsev, J. Schumpeter, O. Groholska, O. Yegorshina, G. Nazarenko, V. Orlov, O. Protsenko, A. Prutchenkov, B. Reisberg, S. Cherner and others. The formation of the professional and entrepreneurial competence of future economists is the subject of research by scholars A. Heylik,

G. Kovalchuk, A. Kudinova, S. Lastovets, G. Matukov, Y. Rubin, M. Strelnikov, M. Tkachenko, T. Furman, A. Chernyavsky and others.

Purpose. Elucidation theoretical foundations of innovative technologies of practical-oriented training for formation of entrepreneurial competence of students-future economists in higher education.

Results. Based on the analysis of theoretical primary sources comparative aspects of the professional competence and entrepreneurial competence of future economists are presented. The stages of formation of entrepreneurial competence according to the Miller model are considered taking into account the factors of learning success in the Diltz-Epstein model.

Given the entrepreneurial practice of the author are presented the author's views on didactic tasks of pedagogy of entrepreneurship. The matrix of learning technologies by stages and didactic tasks of formation of components of entrepreneurial competence is presented: formation of a positive attitude towards entrepreneurial activity in a student; influence on the development of personality traits that are significant for entrepreneurial activity; providing the cognitive component of entrepreneurial realization of the future specialist; realization of operational and activity aspect of entrepreneurial competence.

Outlined structure of the components of entrepreneurial competence: cognitive; organizational and functional; personality-characteristic; socio-activity.

Conclusion. It is concluded that in the context of practice-oriented entrepreneurial training it is necessary to choose didactic technologies that could contribute to the establishment of "professional freedom" of subjects in the goal setting, methods, means and results of professional training; development of professional motivation and reflection, didactic subjectivity of the future specialist.

Keywords: entrepreneurship competence; learning technologies; practice-oriented training; students; pedagogy of entrepreneurship; entrepreneurial training.

REFERENCES

1. COUNCIL RECOMMENDATION of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01).
2. Orlov V. B. *Vospitanie predpriimchivosti u uchashhejsja molodezhi: teorija i praktika* (Doctor of Science dissertation), spec. 13.00.01 «obshhaja pedagogika, istorija pedagogiki i obrazovanija». Tjumen, 2007. 407 p. (in Russ.)
3. *Innovation and Entrepreneurship* by Peter F. Drucker. M. : Viljams, 2007. 432 p.

4. Huerta de Soto J. (1998) *La Escuel a Austriaca : Mercado y creatividad empresarial*. Madrid, Editorial sintesis.
5. Liholetov V. V. (2002) *Teorija i tehnologii intenzifikacii tvorcestva v professionalnom obrazovanii* (Doctor of Science dissertation), spec. 13.00.08 «teorija i metodika professional'nogo obrazovanija». Ekaterinburg. 38 p. (in Russ.)
6. Kovalchuk G. O. (2014) *Technologies of teaching economic disciplines in the system of continuous education (theoretical and methodical aspect)*: monograph. Kyiv: KNEU, p. 511. (in Ukr.)
7. Kovalchuk G. O., Melnychuk V. G., Ognevyuk V. O. (2003) *Ekonomika* : pidruchnyk. K. : Navchalna knyga. 352 p. (in Ukr.)
8. POL-ON. Retrieved 18/06/2019 from: www.nauka.gov.pl
9. Problemy pratsevlashtuvannya molodi ta shlyahy yih vyrishennya. Retrieved 3/08/2019 from: <https://drohobych-rada.gov.ua/problemy-pratsevlashtuvannya-molodi-ta-shlyahy-yih-vyrishennya/>(in Ukr.)
10. SEECEL - *Entrepreneurial Learning* ISCED Level (2011) [avtory: Jefka Heder, Majja Ljubich, Lovro Nola]. Zagreb, Horvatija. 84 p. (in Russ.)
11. Dilts Robert B. & Epstein Todd A. (1995) *Dynamic Learning*. Meta Publication,.
12. Kovalchuk G. O. & Banit Yu. S. (2018) Vykorystannja cyfrovih navchalnyh naratyviv dlja formuvannja adaptivnoji kompetentnosti studentiv – majbutnih ekonomistiv. *Informacijni texnologiyi i zasoby navchannja*. #2. p.152-169. (in Ukr.)

(переклад англійською зроблено особисто автором статті)

УДК 37.018:373.5.016:378:811.111

БОГУСЛАВЕЦЬ Маргарита

викладач іноземних мов, КЗ «Покровський педагогічний коледж»
вул. Маршала Москаленко, 149, м. Покровськ, Донецька обл.,
Україна, 85300

E-mail: margaritaboguslavets5@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІА ЗАСОБІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ЧАСТКОВИХ МЕТОДИК З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ МЕДІАОСВІТНЬОЇ ГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анотація. Надана стаття є практичною. У статті досліджується медіаграмотність студентів вищих навчальних закладів. Надані пояснення щодо визначення медіаграмотності та матеріалів, що використовують аудіо, відеоматеріали, інтернет-ресурси з реалізацією медіа-освіти. Наводяться приклади анкет серед студентів.

© Богуславець М., 2019